

Iz šole za šolo.

Pravopisne vaje.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Dalje.)

Vaja XV.

„Prepiši? berilce brez pomot, konečno pa zaznamovaj vse kratke samoglasnike s krativcem (ä, è, ì, ò, ù)!“

Vaja XVI.

„Prepiši? berilce pravilno, na zadnje pa zaznamovaj vse dolge samoglasnike z ostrivcem, vse kratke s krativcem!“ (Na pr. Krátki dnévi, dólge nòči.)

Vaja XVII.

„Prepišite znano basen, ki je na šolski deski brez samoglasnikov napisana, popolnjeno v svoje „sešitke“; dolge in kratke samoglasnike zaznamujte proti!“ (Na pr. Ž·l·d·n·b·č·.)

Vaja XVIII.

„Prepiši na šolski deski napisano pesem „ “ takó, da bo vsaka vrsta polna besedi, kar ni na deski.“

Vaja XIX.

„Prepiši? berilce takó, da se bo glasilo kakor pesen, katera šteje? kitic po? vrst in te po? zlogov; dolge samoglasnike zaznamovaj zgoraj z vodoravno črtico (ā, ē, ī, ō, ū), kratke pa s kljukico (ä, è, ì, ö, ü)!“ (Na pr. Mōjā māmā.)

Vaja XX.

„Prepiši iz? berilca le one besede, med katerimi je ločilo; na mesto izpuščenih besed napravi stoječe križece!“ Na pr. † Rozika. ††††† imeti, da ††† pomagala. Rozika †† žalostna. Jokâje i. t. d.

Vaja XXI.

„Prepiši na šolski deski napisano znano basen brez pomot, na zadnje postavi vmes potrebna ločila, katera so na deski nalašč izpuščena!“

XXII.

„Prepišite berilce? (na pr. „Vsem se ne more ustreči“ ali pa „Trn in vinska trta“) brez pomót, ter pazite na vsa ločila!“ Konečno:

a)

„Podrižajte vse besede z velikim sprednikom!“

b)

„Poiščimo besede, ki so v tej povesti v začetku govora!“ „Kake sprednike imajo vse besede v začetku govora?“

c)

„Poiščimo besede, ki so v tej povesti za piko!“ — „Kake sprednike imajo vse one besede za piko? — Zakaj?“

č)

„Poiščimo besede, ki so v tej povesti za klicajem!“ — „Kake sprednike imajo one besede za klicajem? — Zakaj?“

d)

„Poiščimo besede, ki so v tej povesti za vprašajem!“ — „Kake sprednike imajo vse one besede za vprašajem? — Zakaj?“

e)

„Poiščimo besede, ki so v tej povesti za dvopičjem z narekovajem!“ „Kake sprednike imajo vse one besede za dvopičjem z narekovajem? — Zakaj?“

„Ponovimo“, kdaj pišemo velike črke (sprednike)?:

1. V začetku govora (spisa).
2. Za piko, klicajem in vprašajem, kadar sklepajo stavkovo misel.
3. Za dvopičjem, kadar svoje lastne, ali besede koga drugega neizpremenjeno zapišemo.

XXIII.

Izpišite iz čitanke (berila) po 3 stavke (največ po 5 stavkov).

a)

Katere sklepa pika!

b)

Katere sklepa klicaj!

c)

Katere sklepa vprašaj!

č)

Za dvopičjem sè spodnjim narekovajem do zgornjega narekovaja!

XXIV.

„Prepišite sledečo (na šolski deski napisano) pesem brez pomot takó, da bode v vsakej vrsti toliko besed in zlogov, kolikor jih je na tabli. Pazite tudi na velike sprednike!“ (Na pr. „Kolednica“ na str. 54. ali pa „Slovo od doma“ na str. 202. Razlagove pesmarice.) Konečno:

„Poiščimo besede iz početka vsake vrste!“

„Kake sprednike imajo vse one besede?“

„Pomnite!“ Velike črke (sprednike) pišemo tudi:

4. V pesmih iz početka vsake vrste.

XXV.

„Izpišite iz berilca? (znane pesni) vse besede iz početka vsake vrste!“ Konečno: „Podčrtajte velike sprednike v onih besedah!“

XXVI. *)

„Pripravite si „sešitke in peresa! — — — Položite čitanke na „sešitke“ ter poiščite? berilce (pesen, katero znajo vsi učenci na pamet)! — — — — Preberi to lepo pesmico — — — — I, — — — — tvoj sosed — — — — I — — — — — pa naj ločila pri branji imenuje! — — — — Ponovite vsi to pesen na pamet! — — — — Zaprite čitanke ter jih položite jedno vrh druge na konec klopi (ali pa po vrsti na oder)! — — — — Napišite zdaj to pesen na pamet v svoje „sešitke“ takó, kakor je v čitanki!“

*) Ako je pesem namenjena petju, naj si jo napišejo v svoje „pesmarice“, mesto v „sešitke“.

Konečno: „Prvaki, razdelite zopet čitanke! — — — Poiščite zopet to pesen, položite knjige na levo stran „sešitka“ ter izbrstite pomote iz današnje pravopisne vaje!“

XXVII.

„Prepišite sledeče (na šolski deski napisane) liste brez pomot!“

1.

Dragi Mihče!

Vem, da si dober, krotek in spravljen, zato Ti pišem te vrstice, da Ti povem, kako me srce boli, ker sem Te včeraj pri igri razžalil, kakor še nikoli. Ne vem, kaj me je motilo, da sem se tako spozabil! In Ti nisi črnil žal besede, ampak molčé si se odpravil domov. Prosim Te, odpusti mi to mojo zmoto in bodi mi zopet dober in zvest prijatelj, kakor si mi bil poprej! Mihče, sezi še danes v roko
svojemu

odkritosrčnemu prijatelju
Štefanu.

V Ljubljani, v . . . dan

2.

Ljubi moj Štefan!

Tudi meni je bilo včeraj silno težko pri srci, ko sva se v jezi razišla. Bal sem se, da Ti ni več mar za moje prijateljstvo. Ker pa vidim, da si se le prenaglil, zato Ti od srca rad odpustim to zmoto. Naj bo vse pozabljeno! — Po Tvoji sestrici, ki mi je Tvoje prijazno pismice izročila, sem izvedel, da je Vaša kanarčka danes prvo jajce znesla. V večerki ji prinesem črvec iz našega vrta. Bodi zdrav in vesel, kakor je tudi
Tvoj

zvesti prijatelj
Mihče.

V Ljubljani, v . . . dan

3.

Preljubi moj oče!

Kako veselo je danes za nas, ker obhajamo Vaše godovanje! Bog Vas nam ohrani še mnogo, mnogo let zdrave in vesele! Lepo se Vam zahvaljujem za preobilne dobrote, katere mi neprenehoma skazujete in katerih Vam ne morem nikdar povrniti; Bog naj Vam jih povrne! Vsaki dan bodem molil za Vašo srečo in Vas bodem vsikdar rad vbogal ter se prav pridno učil, da me bode radi imeli. Prosim Vas lepo, skazujte še v prihodnje svojo milo očetovsko ljubezen

svojemu

hvaležnemu sinu
Cirilu.

V Mariboru, v . . . dan

4.

Mila mi prijateljica!

Ljuba moja mama so že toliko okrevali, da smejo za kako uro iz postelje. Ne morem Ti povedati, kako me to tolaži. Vender samih si še ne upam pustiti. Prosim Te torej, pridi danes popoldne za malo časa k njim mene namestovat, da morem iti po drugega zdravila k gospodu zdravniku, kakor mi je bil naročil. V omarico pripravila sem Ti male južine, na poličko pa bukvice „Blaže in Nežica“, iz katerih jim več-

krat kaj berem, kajti moja mama niso imeli prilike, da bi se bili brati naučili, kakor jo imamo dandanes mi otroci. Bodi zdrava, in izpolni prošnjo svoje

iskrene prijateljice
Marte.

V Gorici, v . . . dan

Po prepisu: „Poiščimo vse osebne zaimke v onem pismu!“ „Podrižajmo one osebne zaimke, kateri imajo veliki sprednik!“ — — — „Katero osebo nagovarjamo s podrižanimi zaimki?“

„Pomnite!“ Velike črke (sprednike) pišemo tudi:

5. V pismih pri zaimkih, s katerimi nagovarjamo osebo, kateri pišemo.“

XXVIII.

Lastna imena.

(Učitelj napiše na šolsko tablo, učenci prepisujejo.)

1. a)

Rudolf, Benjamin, Ferdo, Jakob, (Jakobov oče), Marijca, Sabina, Judita, (Juditina mati) i. t. d. so krstna ali osebna imena.

b)

Gospodarič, (Gospodaričev dom), Lipovšek, Sajevec i. t. d. so rodna imena ali priimki.

c)

Rudolf Habsburški, Benjamin Gospodarič, Ferdo Lipovšek, Judita Sajevec i. t. d. Pri podpisu postavi se priimek za krstnim imenom.

č)

Pri Mesarji, Mesarjev hlapec, pri Lukatu, pri Maliču, pri Majolki, pri Slonu i. t. d. so hišna ali domača imena.*)

„Pomnite!“

6. Imena ljudi (osebna imena) po krstu, po rodu, po domu so lastna imena ter se pišejo tudi kot pridevniki z velikim sprednikom.

Naloga.

Napišite še nekaj znanih oseb po njihovem krstnem, rodnem in domačem imenu! N. pr. Benjamin Gospodarič, Mesarjev; Ferdo Lipovšek, Lukatov; Judita Sajevec, Slonova i. t. d. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Iz Blagovice. (Zahvala.) Tukajšnji župnik, čast. gospod Ljudevit Škufca, podaril je tukajšnji šolski knjižnici izdatno število poučnih knjig za mladino, za kar se mu pristožno zahvaljuje

Fran Marolt,
učitelj.

*) Za 1. vodilo bodo najbolje služila imena po krstu, po rodu in po domu iz domačega kraja, tedaj od oseb in hiš, ki so otrokom znane.